

**ԵՐՈՒՍԱԼԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐԺՈՒԹԵԱՆ
ՍԿԻՋՔՆ ՈՒ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ**

Հին թուղբերու տրցակին մէջէն գտայ ուրաժալ պրակ մը՝ 26 էջերէ բաղկացած, մասամբ ջուրէն արուած, շեղագիր գրչութեամբ, վերի խորագրով։ Գրութիւնը՝ իւրաքանչիւր էջը 17 տողով, կը հասնի մինչեւ էջ 11-ի, տետրակին վարի մասը պարապ ըլլալով։ Հոս կը հրատարակեմ տետրակին պարունակութիւնը եղածին պէս։

«Քրիստոնէական եկեղեցին իւր վարչութիւնը առաքելներէն տեսածին համեմատ շարունակեց մինչեւ Նիկիոյ ժողովը, այսինքն ինչպէս առաքելք զանազան սահմաններու մէջ եկեղեցիները հաստատելէ ետքն՝ տեսուչներ եւս կը ձեռնադրէին, եւ նոքա իրենց ձեռնհասութենէն վեր եղած խնդրոց մէջ ուղղակի առաքելոց կը դիմէին, այսպէս ալ իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ տեսուչ՝ իւր երկրին ազգային միութեան հետ յարաբերութիւն ունեցող տեսչին կը դիմէր առաքելներէն վերջն, եւ այս կը լինէր առաւելաբար քաղաքական իշխանութեանց յարուցած հալածանաց կամ որեւէ պատճառաւ յառաջ եկած յարաբերութեանց վերաբերեալ հանգամանաց առթիւ»։

«Հետեալաբար, առաքելոց օրերէն մինչեւ Նիկիոյ ժողովը, ինչպէս ամէն առաքելալ իւր քարոզած եկեղեցիներուն ամէն պէտքերն կը հոգար, այսպէս ամէն տեսուչ եկեղեցին կը կառավարէր առանց ուրիշ տեսչէ մը կախում ունենալու»։

«Նիկիոյ ժողովին մէջ խնդիր եղաւ թէ ինչպէ՞ս զգուշանալ պէտք է որպէսզի Արիոսական աղանդաւորներէն քահանայ և եպիսկոպոս կամ քարոզիչ ձեռնադրուին այնուհետեւ, ի սպառ անհետին այն աղանդոյն մոլորեալները։ Որոշեցին որ ձեռնադրելի

եպիսկոպոսներն քննուին, և իւրաքանչիւր եպիսկոպոս իրենց ձեռնադրելի քահանաներն քննէ։ Եւ որպէսզի այս քննութիւնն աւելի զգուշութեամբ լինի, մասնաւոր տեղեր նշանակեցին քրիստոնէութիւն տարածուած երկիրներէն այն սահմաններուն մէջ, ուր որ այն աղանդաւորներն աւելի շատ տարածուած էին, եւ այս որոշուած տեղերն էին Աղեքսանդրիա Եգիպտացոց, Կեսարիա Պաղեստինի, Անտիոք Ասորոց, և Եփեսոս Ասիական յունաց։ Այնուհետեւ այս տեղերու եպիսկոպոսներն՝ պատրիարք (բարձր. եպիսկոպոս) հասկեցան։ (Եթէ հետաքրքրութեամբ նկատուին պատմութիւններն, եպիսկոպոսաց ընտրութեան և ձեռնադրութեան այս պայմանն կամ կանոնն յօրինեցաւ միայն այն երկիրներու համար, որովհետեւ այն սահմաններուն մէջ միայն կը գտնուէին այն աղանդաւորներն, իսկ ուրիշ երկիրներ, ինչպէս Հայաստան, Ասորեստան (ոչ Ասորիք), Բաբելաստան, Պարսկաստան, Աղուանք, Վիրք եւ բոլոր Եւրոպա այս կանոնին չէին ենթարկուեր, ըստ որում այն կողմերն այն աղանդաւորներէն չկային։ Սուտ է այն պատմութիւնն թէ Նիկիոյ ժողովն և ի Հռովմ պատրիարք նշանակեց»։

«Այս նշանակուած չորս պատրիարքներն՝ իրենց յանձնուած տեսչութիւնն կը տնտեսէին Եկեղեցւոյ միութեան ոգւոյն համեմատ, առանց որեւէ ազգային խտրութեան և այս հայրապետական կամ բարձր տեսչական իրաւունքն չէր վերաբերեր որեւէ ազգի այլ հասարակաց էր քրիստոնէայ ազգաց։ Դժուարին է հետեւցնել թէ յունաց ազգն իրեն համար չորս կամ հինգ պատրիարք նշանակէր, եւ կայսրութիւնն ընդունէր այնպիսի ժամանակի մը մէջ, յորում պատրիարքաց կը հպատակէին կայսերը»։

«Եւ այս պատրիարքաց հսկողութեանն յանձնուած երկիրներն եւս նշանակուած կամ գծուած են, որոց իւրաքանչիւրին մէջ կը գտնուէին զանազան ազգէ քրիստոնէայք։ Պաղեստինու Պատրիարքին յանձնուած սահմաններն են, Սիդովնէն մինչեւ Գազայ, եւ Կարմիր ծովէն մինչեւ Արաբիոյ հարաւային սահմաններն։ Որոց բնակիչք քրիստոնէայք են, բուն Պաղեստինու մէջ եբրայեցի հաւատացեալք, որոնք Աղրիանոսի հալածանաց ժամանակ եւս թոյլատրուեցան մնալ յԵրուսաղէմ։ Նոյնպէս Երուսաղէմի մէջ կը յաճախէին հետզհետէ հեռաւոր սահմաններէ եւս ամենայն ազգի քրիստոնէից, որոց կառուցած եկեղե-

ցիներուն ատերակներն մինչեւ այսօր վկայք են: Նոյն սահմաններու բնակիչն էին դարձեալ Փիւնիկը, Ասորիներն, Արաբացիներն և ուրիշ հին ազգաց մնացորդներն:

Նիկիոյ ժողովին մէջ որոշուած Պաղեստինու պատրիարքութիւնն շարունակեց իր վարչութիւնն մինչեւ Եփեսոսի ժողովն, և այս ժամանակներուն Երուսաղէմի մէջ բնակող ամէն քրիստոնէայ ազգաց եպիսկոպոսներն եւս Կեսարիոյ (Պաղեստինացոց) պատրիարքէն կը ձեռնադրուէին: Եփեսոսի ժողովն Կիպրոսի եպիսկոպոսին պատրիարքական պատիւ տուաւ, որ այնուհետեւ իր տեսչութեան տակն եղող եպիսկոպոսներն ձեռնադրէ, և ինքն չձեռնադրուի Անտիոքայ պատրիարքէն (որուն համար նշանակուած սահմանքն կը վերաբերէր Կիպրոս) և այս որոշումն առաւ Եփեսոսի ժողովն հակառակ Անտիոքայ Պատրիարքին, որ Նեստորին վարդապետ եւ աղանդակից էր: Եփեսոսի ժողովոյն այս որոշումն յոյս առած, Երուսաղէմի եպիսկոպոսն եւս առաջարկեց ժողովոյն, թէ ինքն Երուսաղէմի մէջ բազմաթիւ եկեղեցիներ ունի եւ ծանրութիւն կը լինի եկեղեցեաց միշտ Կեսարիա դիմել իրենց խնդիրներու, և առաջարկեց որ Երուսաղէմն բաժնեն Կեսարիայէն: Այս եւս որոշուեցաւ, և Կեսարիոյ Պատրիարքութիւնն վերջացաւ քիչ ժամանակէն եւ Երուսաղէմի Պատրիարքութեան կը դիմէին այն ամէն երկիրներն, որոնք երկու դարու չափ ժամանակ սովորած էին պատրիարքութեան ապահովութեան տակ անդորր մնալ (վասնզի այն կողմերն խիստ յաճախ կ'երեւէին զանազան հերձուածներ: Եպիսկոպոսներն իրենք եւս չէին համարձակեր ինքնագլուխ լինել):

Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնն, որ Պաղեստինու և Արաբիոյ սահմաններու մէջ գտնուած բոլոր քրիստոնէայ ազգաց հայրապետութիւնն էր, ուր այնպէս եկեղեցիներ ալ կային որ հասարակաց ազգաց կը վերաբերէր՝ ինչպէս մինչեւ ցայսօր, Նիկիոյ ժողովոյն սահմանացն համեմատ՝ առանց հակառակութեան շարունակեց մինչեւ Քաղկեդոնի ժողովն, (մինչեւ Ե. դարու կեսերն 452-453): Յորճաղ Երուսաղէմի Պատրիարքն Քաղկեդոնի ժողովն ընդունած վերադարձաւ յԵրուսաղէմ, եւ գտաւ բոլոր եկեղեցիներն բոբոքեալ իրեն դէմ, որք միաբերան կը նզովէին գձաղկեղոն, այս յեղափոխութեան առաջն չկրցաւ առնուլ Յորճաղ և փախաւ ի Կեսարիա: Մարկիանոս (կայսրն) բռնութիւն ի ձեռք առաւ, բայց

դարձեալ չկրցաւ հանդարտեցնել: Վերջապէս Յորճաղ իր վերջին երկու տարին եւս պատրիարքութեամբ անցուց, բայց Քաղկեդոնի ժողովն մերժել կեղծելով, որմէ ետքն յաջորդեցին պատրիարքներ միշտ Քաղկեդոնի ժողովն մերժելով: (Յաւուրս Ձեռնոն և Անաստասայ կայսերաց):»

«Վերջապէս Յուստինիանոսի կայսրութեան օրերուն հասան, յորում եկեղեցիք կը բռնադատուէին Քաղկեդոնի ժողովն ընդունիլ: Եւ վերջապէս եկեղեցւոյ միութեան ոգւոյն հակառակ՝ Քաղկեդոնի ժողովոյն պատճառած երկպառակութիւնն, որ Ձեռնոնի և Անաստասայ կայսրութեան օրերն մարած էին Երուսաղէմի սահմաններուն մէջ, այլ եւս սաստկութեամբ սկսաւ բորբոքիլ, և իրարու հակառակ պատրիարքներ կը կառավարէին, բաժանեալ եկեղեցին միեւնոյն ժամանակ: Որոնք մէկգտնէ կ'անուանէին **միաբնակ և երկաբնակ** հերձուածի անուամբ: Այս միեւնոյն հերձուածն կը հերձոյր Անտիոքայ պատրիարքութիւնն եւս, որոյ միաբնակներն Եդեսիոյ մէջ շարունակեցին իրենց առաջնորդութիւն, իսկ երկաբնակներն ի Դամասկոս: Նոյնպէս Աղեքսանդրիոյ պատրիարքութիւնն եւս բաժանեալ, և Աղեքսանդրիոյ մէջ իրարու հակառակ առաջնորդել ետքն, միաբնակներն փոխուեցան ի Գահիրէ: Իսկ երկաբնակներն մնացին յԱղեքսանդրիա):»

«Երուսաղէմի պատրիարքութեան այս հերձուածն (միաբնակ և երկաբնակ) միմեանց հակառակ և գայթ ի գայթ շարունակեցին մինչեւ Չաքարիա պատրիարքի գերութիւնն, այն ժամանակ կայսերաց ազդեցութիւնն Երուսաղէմն պակսած լինելով, Մոպեստոս տեղակալն համարձակ միաբնակաց կողմ յարեցաւ):»

«Չաքարիա պատրիարքն մինչդեռ Պարսկաստան կը գտնուէր, Հայոց եպիսկոպոսաց, Պարսից եպիսկոպոսաց խնդրանքն և Խոսրով Ապրուէզ թագաւորի հրամանաւ կազմեալ ատենի մը մէջ հերքեց Քաղկեդոնի ժողովն, հաստատելով միայն նախկին Երեք Տիեզերական ժողովներն: (Տես Աստղիկ, էջ 98 տպ. ի Փարիզ (1), էջ 9, լուսանցքին վրայ ծանօթագրութեամբ): Աստղիկի մէջ բերած և Դունայ ժողովոյն առ Հերակլ գրած բողոքին, որոյ սկիզբն է «զաւ լիցի մեռանել, քան փոխանակել զվարդապետութիւն և տոմարին Լեւոնի...» զորս բարձր աղաղակաւ կանչեցին ժողովոյն մէջ գտնուողները (Աստղիկ, էջ 92) զոր

նամակին սկիզբն եւս յաւելցուցին ի վերջոյ ինչպէս կ'երեւի նաեւ Սէրէոսի մէջ բերածէն»:

«Չաքարիա պատրիարք յերուսաղէմ սիրով ընդունուեցաւ գերութենէ վերադարձին, քիչ ժամանակէն երբ վախճանեցաւ, (Հերակլի պարսից վրայ տարած յաղթութենէն սիրտ առած) երկաբնակ եկեղեցականներն առանց հաճութեան միւս կողման՝ պատրիարք ընտրեցին Սոֆրոնիոս երկաբնակն, որուն դէմ ելան բոլոր միաբնակներն. Սոֆրոնիոսին չընդունեցին Հայրապետանոցին մէջ, որ յանձնուած էր արդէն Մոպեստոս տեղակալին: Սոֆրոնիոս երկաբնակն շարունակեց իւր պատրիարքութիւնն արտաքոյ Հայրապետանոցին, առանց բնաւ ճանչցուելու միաբնակներէն»:

«Սոֆրոնիոս տակաւին կենդանի էր, երբ միաբնակներն միացեալ, Աբրահամ Պատրիարքն ընտրեցին Մոպեստոսի մահուանէն անմիջապէս ետքն որ նստաւ Հայրապետանոցին մէջ, Սոֆրոնիոս Դամասկոսի երկիրներուն վրայ տիրապետող Սարակինոսաց (Մահմետի փոխանորդաց) մտադրութեամբ: Աբրահամ եպիսկոպոսն և բազմութեամբ միաբնակ ժողովրդեան և Դամասկացոց՝ հասկացուց Էօմէրին երկաբնակաց հերձուածոյն խնդիրն և հրովարտակով հաստատուեցաւ Աբրահամու Պատրիարքութիւնն»:

«Ասկից վերջն երկաբնակաց բազմութիւնն եւս դիմեց Էօմէրին, միեւնոյն իրաւամբ, Էօմէր նոցա խնդրանօք Սոֆրոնիոսին եւս տուաւ հրովարտակ իբրեւ պատրիարք երկաբնակաց, առանց իրաւունք ունենալու երկաբնակաց վերայ: (Մինչդեռ Աբրահամու հրովարտակն կը հաստատէր թէ ամենայն Երուսաղէմի պատրիարք է)»:

«Անկէց մինչեւ ցայսօր կը շարունակուի այս պատրիարքաց յաջորդներն մէկ մէկու ընդդէմ, որ միջին դարու ազգայնական խտրութեանց ժամանակ միաբնակաց պատրիարքութիւնն անուանեցաւ Հայոց Պատրիարք (վասնզի Երուսաղէմ գտնուող միաբնակ ազգաց մեծագոյնն էր զօրաւոր մասն կը կազմէին Հայք), իսկ երկաբնակաց պատրիարք ասուեցաւ Յունաց պատրիարք, (վասնզի նոյն հերձուածոյն մեծագոյնն և զօրաւոր մասն կը կազմէին Յոյնք)»:

«Այս այսպէս ճշմարիտ պատմութիւնն է ըստ արեւելեան պատմչաց, բայց սուտ կարելի է դատել ըստ լատին և յոյն պատմչաց, որոնք գրեթէ ամէն ժամանակ իբրեւ հերետիկոս միաբնակներն նզովելով՝ քրիստոնէայ իսկ չեն

համարեր»:

«Նաեւ Երուսաղէմի նախկին հայրապետաց ժամանակէն Հայրապետանոցին մէջ գտնուած կենաց փայտի խաչն՝ որ քլաչափ (քիլ-բթամատի եւ ցուցամատի միջեւ եղած բացուածքի չափ) ունեցող երկու մասերէն կը բաղկանայ, մինչեւ ցայսօր Հայոց Պատրիարքարանի եկեղեցին կը գտնուի»:

«Դարձեալ Հայոց Պատրիարքն իբրեւ իրենց Հայոց Հայրապետն կ'ընդունին Երուսաղէմի սահմաններուն մէջ գտնուող բոլոր արեւելեան ազգերն՝ որոնք Քաղկեդոնի ժողովն չեն ընդունած, և նոցա վանականներն թէպէտ ինքնին կ'ընտրեն իրենց վանահայրերն, բայց Հայոց Պատրիարքն է հաստատողն: Նոյնպէս, թէ՛ ասորոց և թէ՛ եգիպտացոց կաթողիկոսի ընտրութեան և ձեռնադրութեան ժողովին նախագահ է մինչեւ ցայսօր Հայոց Երուսաղէմի Պատրիարքն, և նա իւր կողմէն եպիսկոպոս մի կ'ուղարկէ նոյն ժողովին անդամակցելու: Ասորեստան դրկուած է միշտ Երուսաղէմի Ասորոց եպիսկոպոսն, իսկ Եգիպտոս դրկուած է Հայ եպիսկոպոս՝ վասնզի ասորոց ձեռնադրութիւն արարողութիւն քաղղեացոց լեզուաւ կը կատարուի, եւ վերջին ժամանակներս այդ լեզուն գիտցող եպիսկոպոսներն ու վարդապետներն իսկ պակսած են Երուսաղէմի մէջ, բայց Ղպտաց ձեռնադրութիւն արարողութիւն կը կատարուի արաբերէն լեզուաւ, և արաբերէն գիտցողներ կը գտնուին տակաւին Երուսաղէմի միաբանաց մէջ»:

Դժբախտաբար սոյն գրութեան հեղինակը կը մնայ անձանօք: Յետոյ, ուրիշ աւելի վարժ գրիչ մը առաջին էջին ներքին լուսանցքին վրայ գրած է «յանձնապատասխան գրութիւն և տեսութիւն»: Թէ՛ բուն գրչութիւնը և թէ՛ այս վերջին գրութիւնը ծանօթ կ'երևան, սակայն նոյնացում ընելու վիճակի մէջ չեն: Ամէն պարագայի տակ գրողը եկեղեցական պատմութեան ծանօթ և խմբագրելու կարողութիւն ունեցող մէկն է: Իւրաքանչիւր թուղթի վերի աջ անկեան ամենեւան դրոշմուած է Ռուսերէն *Ֆապրիք Սերկիէվա*, որ անշուշտ թղթաշինութեան կը վերաբերի:

Մեր նախնեաց կորստեան մատնութիւնը պատառիկ մը հրատարակած ըլլալու գոհունակութեամբ կը վերջացնենք:

Հրատարակիչ՝
Յարութիւն Քիրտեան

«Սոյն հետաքրքրական գրութեան հե-

դիմակը երուսաղեմացի կը բռնի ըլլալ. թեկնածունքէն ամենահաւանականը Սկրտիշ Վրդ. Արծրունին է, որ Երուսաղեմի մասին տեղագրական գրքոյկ մը հրատարակած է Ս. Աբողի տպարանէն: Անոր կենսագրութիւնը տրուած է Աղաւունի Սրբազանի «Միաբանք և այցելութեւ» գործին մէջ:

Գրութեան մէջ պարզուած տեսակետը, ինչպէս որ նշուած է գործին մէջ, արեւելեան պատմիչներու աւանդածն է: Սկրտիշ Վրդ.ի պէս մէկը այդ տեսակետին կրնար ծանօթանալ մեր մատենագրութենէն, թէ՛ ինքնագիր եւ թէ՛ քարգմանածոյ: Սկրտիշ վրդ. եղած է Ս. Աբողի միաբան եւ Ս. Յակոբեանց տպարանի տեսուչ: Ատեն մը դաւանափոխ ըլլալով միացած է Զմմառի հայ կաթողիկ միաբանութեան, բայց մի քանի տարի ետք վերադարձած է Ս. Յակոբեանց վանք: Ան քաջածանօթ եղած է Յովհաննէս Կաթողիկոս Դրասխանակերտացոյ «Պատմութեան», որ տպարանի տեսչութեան իր օրերուն լոյս տեսաւ: Ըստ Նորայր Սրբազանին՝ Սկրտիշ վարդապետն է հրա- տարակիչը այդ կարեւոր գործին:

Խրուսափած եմ բառացի քարգմանութենէ. տեղ-տեղ ալ ստիպուեցայ բառեր աւելցնելու, որպէս զի աւելի հասկնալի դառնայ բնագիրը: Հարկ եղած պարագաներուն ընդմիջարկեցի թուականներ՝ տրուած տեղեկութեան ժամանակը ցոյց տալու համար: Նման յաւելումներ սրածայր փակագծերու մէջ, <...>, ներկայացուած են: Երուսաղեմի ոչ հայ եպիսկոպոսներու, օտար գահակալներու եւ քաղաքներու անուանց ուղղագրութիւնը ստուգուած է ըստ արդի պատմական աշխատասիրութեանց մէջ ընդունուածին»:

Հ. Գրիգոր Վրդ. Մագսուտեան

THE ORIGIN OF THE JERUSALEM PATRIARCHATE AND ITS CONTINUITY

Published by H. Kurdian

Իր շահեկանութեան համար նախորդ տետրակին անգլերէն տարբերակը կը հրատարակենք ի պէտս անգլիախօս բանասէրներուն: Քարգմանութեան հեղինակն է Հ. Գրիգոր Վրդ. Մագսուտեան: (Խմբ.)

In a large pile of old papers I found a folded folio making eight leaves and consisting of 28 pages; it is partially damaged by water and the writing is in sheghagir ["slanted script"], bearing the above headline. The text, with seventeen lines on each page, goes as far as page eleven; the remaining pages in the pamphlet are empty.

Below I shall publish the contents of the pamphlet as is.

The Christian Church maintained the same administrative structure that it had inherited from the Apostles until the Council of Nicea, <AD 325>. Just as the Apostles ordained overseers over the churches that they had established within <specific> geographical limits and these overseers turned directly to the Apostles in matters beyond their competence, so also those who came after the Apostles did the same, with the head of each church turning to the overseer who was in communion with all the churches in his jurisdiction. This took place for the most part on occasions when issues came up as a result of persecutions perpetrated by political authorities or other reasons.

Therefore, just as each Apostle tended to the needs of the churches <in the area> where he was preaching, so also each overseer governed his church independently from the others until the Council of Nicea.

In the Council of Nicea the issue was raised as to how to take guard so that no Arian heretic would thereafter be ordained as priest, bishop or preacher and that those misguided by that heresy would become entirely extinct. It was resolved that those about to be ordained bishop be investigated and that each bishop would investigate those about to be ordained priest. In order to conduct these inquisitions with greater care, special sites were designated within the borders of lands where Christianity was well established and especially where there were greater concentrations of Christian heretics. The designated sites were: Alexandria, Egypt; Caesarea, Palestine; Antioch, Syria; and Ephesus in Asiatic

Greece. Thereafter the bishops of these places were recognized as patriarchs. (It is interesting to note that this method or *canon* of electing and ordaining bishops was created only for the above lands because heretics resided within their borders. But other countries such as Armenia, Assyria [Adiabene], Babylon, Persia, Caucasian Albania, Georgia and all of Europe were not subject to this *canon*, since the above heretics did not operate in these regions. (The opinion that the Council of Nicea also established a patriarch in Rome is false.)

These four designated patriarchs governed the jurisdictions entrusted to them with a spirit of unity in a church where there was no national discrimination, as the patriarchal or sublime episcopal authority was not the prerogative of one nation but was commonly held by <all> the Christian nations. It is difficult to imagine that the Greek nation would appoint four or five patriarchs over itself and that <Roman> imperial authority would accept it at a time when the emperors acquiesced to the patriarchs.

Furthermore, the regions entrusted to the care of these patriarchs were designated or demarcated. In each one of these there were Christians of various ethnic origin. The boundaries <of the lands> entrusted to the patriarch of Palestine extended: from Sidon to Gaza, and from the Red Sea to the southern borders of Arabia. The Christian inhabitants within these <limits> included the Jewish Christians <living> in Palestine proper, who had been allowed to remain in Jerusalem even at the time of <Emperor> Hadrian's persecutions, <c. AD 132-135>. Likewise, Christians of all kinds from distant lands gradually frequented Jerusalem; ruins of buildings built by them bear testimony to this. These same lands were also inhabited by Phoenicians, Syrians, Arabs and the remnants of other ancient nations.

The patriarchate of Palestine designated by the Council of Nicea continued its administrative authority until the Council of Ephesus, <AD 431>. During that time the bishops of all Christian ethnic groups living in Jerusalem were ordained by the patriarch of Caesarea (Palestine). The Council of Ephesus bestowed on the bishop of Cyprus the honorific <title> of patriarch, so that thereafter he would be the one ordaining bishops in his jurisdiction, and <ruled that> he himself not be ordained by the patriarch of Antioch (in whose designated boundaries was Cyprus). The Council of Ephesus resolved to make this change in order to oppose the <incumbent> Patriarch of Antioch whose teacher and fellow heretic was Nestorius. Encouraged by the resolution of the Council of Ephesus, the bishop of Jerusalem as well -- arguing that he had numerous

churches in Jerusalem and that it would be difficult for these churches to turn to Caesarea at all times for local issues, proposed to the Council <of Ephesus> to separate Jerusalem from Caesarea. A resolution was also made in this regard and soon thereafter the patriarchate of Caesarea <Palaestinae> ceased to exist. All those lands that had been for almost two centuries accustomed to abide quietly under the authority of a patriarchate, <now> turned to the patriarchate of Jerusalem. (The reason for this was because different heresies frequently emerged in these regions and the bishops themselves did not venture to take action on their own.)

The patriarchate of Jerusalem--which was a patriarchal jurisdiction overseeing all the Christian peoples within the borders of Palestine and Arabia--where there were <certain> sanctuaries that all the <Christians> held in common, as they still do--continued <to function> according to the canons of the Council of Nicea until the Council of Chalcedon (that is, until the middle of the fifth century, 452-453). Juvenal, the patriarch of Jerusalem, returned to his see after <agreeing to> accept the <teachings of the> Council of Chalcedon but confronted the unanimous opposition of the churches <in Jerusalem> anathematizing <the Council of> Chalcedon. Unable to control the situation, Juvenal fled to Caesarea. The Emperor Marcian employed oppressive means to establish tranquility but was unable to do anything. Finally Juvenal pretended to reject the Council of Chalcedon and spent his final two years, <456-458> in office. The patriarchs who succeeded him always rejected the Council of Chalcedon. (This was during the reigns of the emperors Zeno and Anastasius, <474-518>.)

At last, early in the reign of Emperor Justin, <c. 518 and thereafter> the churches <in the Eastern Roman Empire> were pressured to accept the <teachings of the> Council of Chalcedon. And finally much against the spirit of unity in the Church, the schism within the borders of Jerusalem, which had been initiated by the Council of Chalcedon and had waned during the time of the emperors Zeno and Anastasius, began to rage more fiercely than ever before and patriarchs opposed to each other governed a divided church simultaneously. They referred to each other as <followers> of Monophysite or Dyophysite heresy. This same schism also overwhelmed the patriarchate of Antioch, whose Monophysite <party> continued <its activities> in Edessa, whereas the Dyophysites went to Damascus. In like manner, the patriarchate of Alexandria was also divided with opposing prelates <presiding>; <finally> the Monophysites fled to Cairo and the Dyophysites remained in Alexandria.

The schism in the Jerusalem patriarchate—that is, (the Monophysite and Dyophysite <parties>) faltering in their conflict with each other—continued to prevail until Patriarch Zachariah was taken captive <by the Persians in 614>. At that time Modestus, locum tenens <of the patriarchate>, openly leaned towards the Monophysite side.

During Patriarch Zachariah's exile in Persia, two Armenian bishops and the bishops of Persia put in a request and the King of kings Khushro (Aparvez) ordered a church council be held. The council convened and refuted the Council of Chalcedon, while accepting only the first three ecumenical councils. (See <Stepanos Asoghik, Paris, <1859>, p. 98)> On his return from captivity, Patriarch Zachariah was greeted with affection in Jerusalem but soon thereafter he passed away, <632>. (Encouraged by <Emperor> Heraclius' victory over the Persians) the Dyophysite clergy, not seeking the consent of the other side, elected the Dyophysite clergyman Sophronius patriarch, against whom all the Monophysites rebelled. Sophronius was not welcome in the patriarchal headquarters, which had already been handed over to the locum tenens Modestus.

The Dyophysite Sophronius continued to preside as patriarch outside the premises of the patriarchate, without ever receiving recognition from the Monophysites.

Sophronius was still alive when the Monophysites united right after the demise of Modestus (<634>) and elected Abraham as patriarch. The latter resided in the patriarchate. Having the intention of taking over the patriarchate, Sophronius appealed to the Saracen [sic] authorities (Muhammad's successors) ruling over the lands around Damascus. Bishop Abraham and a large number of Monophysites as well as <the Monophysite residents> of Damascus explained to <Caliph> Umar, <634-644>, the issue concerning the Dyophysite schism. <Thereupon> Abraham's patriarchate was established by <the caliph's> edict.

Subsequently a large number of Dyophysites also appealed to Umar, presenting a similar request. Complying with their wishes, Umar also gave an edict to Sophronius, <recognizing him> as patriarch of the Dyophysites but with no jurisdiction over the Monophysites. (Patriarch Abraham's edict, however, confirms that he was patriarch over all of Jerusalem.)

From that time until this day, the successors of the above patriarchs continue to compete against each other. At the time of the segregation among national groups in the Middle Ages, the designation of the Monophysite patriarch was changed to "Armenian patriarch." (This was because the Armenians were the

larger and powerful element among the Monophysites of Jerusalem.) The patriarch of the Dyophysites was renamed "Greek patriarch" (because the Greeks were the majority among the adherents of the above schism.)

This is the historical truth according to eastern historians, but Latin and Greek historians -- who almost always curse the Monophysites by calling them heretics and by not even considering them Christians -- may insist that it is false.

Furthermore, the Relic of the Holy Cross that was in the patriarchate <of Jerusalem> since the time of the ancient patriarchs -- which consists of two parts that are about six inches long -- is until this day in the cathedral of the Armenian patriarchate <of Jerusalem>.

Also, all the eastern nations that do not accept the <the teachings of the> Council of Chalcedon and live within the boundaries of Jerusalem consider the Armenian patriarch as their head, and though their monks elect their respective priors, the Armenian patriarch is the one who confirms them. To this day the Armenian patriarch of Jerusalem is the one presiding at the election and ordination of the Syriac and Egyptian [Coptic] catholicos. On his part <the Armenian patriarch> sends a bishop to participate in their election. The Syriac bishop <in Jerusalem> is the one who is always dispatched to Assyria and an Armenian bishop <is sent> to Egypt. This is so because ordinations in the Syriac church are in Chaldaean [=Syriac], and in recent times bishops and archimendrites knowing that language are scarce in Jerusalem, but ordinations in the Coptic church are done in Arabic and there are still monks who know Arabic among the members of the <Armenian> Brotherhood of Jerusalem.

Unfortunately the author of this write-up is unknown. At a later time, a more skilled hand has written on the inner margin of the first page: "A presumptuous writing and view." Both the original handwriting as well as the subsequent one cited above look familiar but I am in no position to make an identification. Be it as it may, the writer is acquainted with church history and has writing-editing skills. Pressed at the top of the right corner of each page, with no trace of ink, is: Fabrik Sergieva, which obviously has to do with the manufacturing of the paper.

I conclude expressing my gratification for publishing a fragment of our forefathers that was destined to perish.

Publisher H. Kurdian

The Armenian original of this article was published in Hask, 1958, pp. 207-210.

1) A note on the margin of p. 9.

The following is the beginning of a letter sent by <the <fathers of the> Council of Dvin to <the Emperor> Heraclius that <the 10th-11th century Armenian historian> Asoghik has cited: "It shall be better for us to die than exchange the teaching of St. Gregory <the Illuminator> with that of the Council of Chalcedon and the Tome of Leo." Those who were present at that council professed this in a loud voice and finally added it to the beginning of the letter as is apparent from the citation made by <the 7th century Armenian historian> Sebeos.

Հայոց Պատրիարքարանի փողոցը եւ Հայոց Վանքի գլխաւոր մուտքը

